

Les Participes, l'Infinitif et le Gérondif, entre scalarité et rattachement [+ / - local]

Participiile, infinitivul și gerunziul, între scalaritate și asociere [+ / - local]

Frédéric Torterat

Rezumat: Formele verbale nepersonale, numite și forme verbale „nemarcate”, constituie o direcție de cercetare de interes în lingvistica variaționistă, în tipologie, dar și în cadrul gramaticilor bazate pe uzaj. Concret, abordările descriptive ale participiilor, ale infinitivului și ale gerunziului conduc frecvent la o reprezentare a acestor forme verbale ca defective, impersonale și atemporale. În consecință, participiile, infinitivul și gerunziul, tocmai datorită faptului că sunt nemarcate, sunt analizate și comentate în multe cazuri în afara problemei temporalității (în avantajul aspectului) și a oricărei posibilități de a avea propriul lor subiect. Pe de altă parte, mai mulți autori au identificat un proces categorial care le-a permis să analizeze participiile prin prisma clasei adjectivelor, infinitivul prin aceea a clasei substantivelor, iar gerunziul, prin prisma clasei, mai discutabile, a adverbilor. Din punctul nostru de vedere, chiar dacă un asemenea demers ne permite să stabilim că participiile devin ușor adjective și că gerunziul e adesea întrebuițat ca circumstanțial, o asemenea perspectivă rămâne intermediară și nu poate cuprinde prin ea însăși ceea ce caracterizează cu adevărat aceste forme verbale.

În această lucrare aplicăm criteriul scalarității și pe cel al asocierii (mai mult sau mai puțin locale) ce apare între formele nepersonale ale verbului și alți constituenți ai discursului (verbali sau non verbali). Pornim de la exemple atestate (culese din presa periodică francofonă recentă) și ne concentrăm asupra constatării că formele verbale nepersonale apar ca adjuncte sau conjuncte altor cuvinte și, simultan, ca asociate unor constituenți discursivi mai mult sau mai puțin locali.

Cuvinte cheie: forme verbale, participii, infinitiv, gerunziu, scalaritate, asociere